

Nr 270.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag angående befogenhet för pensionsstyrelsen att provisoriskt bevilja sådant understöd, som omförmäles i 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913; given Stockholms slott den 14 augusti 1914.

Under återopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående befogenhet för pensionsstyrelsen att provisoriskt bevilja sådant understöd, som omförmäles i 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Förslag

till

Lag

angående befogenhet för pensionsstyrelsen att provisoriskt bevilja sådant understöd, som omförmäles i 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har efter gjord ansökning om understöd enligt 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 pensionsnämnd före den 11 augusti 1914 förklarat sökanden äga rätt till understöd, må pensionsstyrelsen i avvaktan på ärendets slutliga prövning bevilja provisoriskt understöd.

2 §.

Beslut om provisoriskt understöd må av pensionsstyrelsen meddelas, ändå att i ärendets behandling icke mer än en ledamot av styrelsen deltager.

Sådant understöd skall bestämmas med ledning av vederbörande pensionsnämnds beslut och vad handlingarna i ärendet i övrigt innehålla. Ej må understödet i något fall sättas högre än till det belopp, som med hänsyn till storleken av den utav pensionsnämnden uppskattade årsinkomsten skulle utgå enligt ovannämnda lag.

3 §.

Understöd, som beviljats efter ty ovan sagts, skall upphöra att utgå, då pensionsstyrelsen meddelat slutligt beslut i anledning av den i ärendet gjorda ansökningen eller dessförinnan beslutat understödets upphörande.

Varder vid den slutliga prövningen av ansökningen densamma avslagen eller understöd sökanden tillerkänt med lägre belopp, än sökanden i provisoriskt understöd uppburit, vare sökanden icke pliktig återbära vad han för mycket uppburit.

Denna lag träder genast i kraft.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 augusti
1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anmälde, att pensionsstyrelsen i underdånig skrivelse den 10 augusti 1914, vilken såsom bilaga 1 är bifogad detta protokoll, gjort framställning angående rätt för styrelsen att i viss omfattning interimistiskt bevilja sådant understöd, som omnämnes i 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, samt därvid tillika överlämnat förslag till lag i ämnet av den lydelse, bilaga 2 till detta protokoll utvisar;

och hemställde departementschefen, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det ändamål, 87 § regeringsformen omförmåler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:ts Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Gustaf Alve.

Bilaga 1.**Till Konungen.**

Den 6 innevarande augusti hade från årets början till pensionsstyrelsen inkommit sammanlagt 31,535 ansökningar om understöd enligt 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913. Av dessa ansökningar har styrelsen slutbehandlat omkring 11,600, av vilka något över 10,000 bifallits. Förstnämnda dag hade pensionsbrev utfärdats för 9,524 personer. Då gifta makar som bekant skola ingiva gemensam ansökning och ett ej ringa antal sådana ansökningar förekommer, torde man kunna antaga, att till pensionsstyrelsen från omkring 20,000 personer inkommit ansökningar, som ännu icke slutligen prövats.

Ett avsevärt antal av dessa ansökningar har visserligen föredragits inför pensionsstyrelsen, men därvid befunnits vara i sådant skick, att i en del fall pensionsnämndernas beslut måst undanröjas och ärendena återförvisas för förnyad prövning och i andra fall upplysningar måst inhämtas för att bereda styrelsen möjlighet att bedöma, huruvida tillräckliga skäl förelåg för de av nämnderna fattade besluten.

Då jämlikt lagens bestämmelser pensionsstyrelsen endast i det fall, att besvär anförts över pensionsnämnds beslut, omedelbart kan ändra ett sådant beslut, men eljest måste återförvisa detsamma, kan slutbehandlingen av ansökningarna ej ske så snabbt som önskligt vore. Under arbetet med granskningen av inkomna ansökningar har det visat sig, att återförvisningar måste äga rum eller upplysningar infordras i långt större utsträckning än man tänkt sig. Härigenom har ock arbetet blivit betydligt mera tidsödande än man beräknat.

Innan alla ännu oavgjorda ansökningar blivit i lagenlig ordning föredragna och slutbehandlade utav pensionsstyrelsen, skulle med hänsyn till vad nyss nämnts även under normala förhållanden en avsevärd tid — säkerligen flera månader — förflyta. Under nu rådande orosfyllda tider, då tillgången till kompetenta arbetskrafter för styrelsen genom den pågående mobiliseringen alltmer inskränkes, komma de sökande att få vänta ännu mycket längre på de för dem så välbehövliga understöden.

Styrelsen har därför ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke särskilda nödfallsåtgärder borde vidtagas för att avhjälpa angivna missförhållande.

En av de förnämsta orsakerna till den långa tidsutdräkten vid avgörandet av ansökningar om understöd är såsom ovan antytts den, att de i ansökningshandlingarna lämnade upplysningarna i de flesta fall äro så ofullständiga, att ärendena icke kunna avgöras, innan styrelsen efter skriftväxling med vederbörande pensionsnämndsordförande inhämtat diverse ytterligare upplysningar om de sökande och deras ekonomiska förhållanden. Emellertid har det visat sig, att den verkställda utredningen oftast leder till bifall till ansökningen.

Pensionsstyrelsen har tänkt sig, att saken lämpligen skulle kunna ordnas så, att i fråga om understödssökande, som av vederbörlig pensionsnämnd senast den 10 augusti 1914 i föreskriven ordning förklarats berättigad till understöd, sådant skulle interimistiskt kunna av pensionsstyrelsen beviljas, därest vid granskning av de föreliggande handlingarna icke kan påvisas något förhållande, som uppenbarligen utgör hinder enligt lag för understödets utgående. Naturligen blir härvid förhållandet, att understöd beviljas av pensionsstyrelsen interimistiskt såsom regel endast, då från pensionsnämnd inkommet beslut om understöd icke varit föremål för någon meningsskiljaktighet vid ärendets behandling hos nämnden.

I syfte att underlätta arbetet synes det vidare icke böra erfordras mer än *en* av styrelsens ledamöter för att efter granskning av handlingarna fatta dylika provisoriska beslut.

De ärenden, i vilka provisoriska beslut sålunda fattats, skola givetvis sedermera i vanlig ordning föredragas samt slutligen prövas och avgöras i styrelsen. Interimistiskt beviljat understöd bör utgå, intill dess styrelsen fattar definitivt beslut i ärendet eller dessförinnan på grund av föreliggande omständigheter prövar skäligt, att understödet bör upphöra. Därest vid ett ärendes slutliga behandling sökanden finnes icke berättigad till understöd eller förklaras berättigad till understöd med lägre belopp än det honom genom det provisoriska beslutet tillerkända, bör han få behålla vad han redan uppburit. Skulle det åter vid ärendets slutliga prövning befinnas, att sökanden ägt rätt till större understöd än det han på grund av det provisoriska beslutet bekommit, skall till honom utbetalas skillnaden mellan de sammanlagda understödsbelopp, han redan uppburit, och de belopp, han rätteligen bort uppbära.

Uppenbarligen kommer ett sådant förfarande att leda till en ökning av försäkringskostnaden, och styrelsen vill nu söka framlägga en beräkning rörande storleken därav.

Såsom ovan nämnts, torde för närvarande ligga ansökningar om understöd från omkring 20,000 personer oavgjorda hos pensionsstyrelsen. Läggas härtill antalet av de understödssökande, vilka före den 11 innevarande augusti av pensionsnämnderna förklarats äga rätt till understöd, torde summan kunna beräknas uppgå till i runt tal 27,000. Om nu alla dessa personer interimistiskt förklarades berättigade till understöd från och med den 1 januari 1914 med ett årligt belopp av i medeltal 60 kronor, skulle kostnaden uppgå till sammanlagt 1,620,000 kronor. Med den erfarenhet, styrelsen hittills vunnit, är det knappast troligt, att efter en definitiv prövning av ansökningarna detta belopp skulle komma att minskas med mer än omkring 5 % eller 81,000 kronor. När därtill kommer, att för ett stort antal understödstagare de interimistiska understöden tydligen komma att utgå under kortare tid än ett år, torde den summa, som genom det föreslagna förfarandet skulle komma att utbetalas utöver vad rätteligen bort utgå, ej behöva uppgå till mer än omkring 75,000 kronor.

Vid antagandet av pensionsförsäkringslagen hade beräknats, att under år 1914 skulle vara att förvänta omkring 81,000 ansökningar om understöd med ett sammanlagt understödsbelopp av omkring 3,550,000 kronor. Då hittills endast bortåt $\frac{3}{8}$ av det beräknade antalet ansökningar inkommit, är det tämligen tydligt, att man icke på långt när har att i år förvänta så många ansökningar som ovan angivits såsom beräknade, och att till följd därav det sammanlagda understödsbeloppet för året kommer att understiga det beräknade. Det torde därför kunna antagas, att, även om det nu ifrågasatta förfarandet tillämpas, kostnaden för år 1914 kommer att understiga den beräknade.

Till stöd för ett genomförande av pensionsstyrelsens förslag anser sig styrelsen ytterligare böra betona, att de personer, vilka sålunda skulle interimistiskt erhålla understöd, leva så gott som undantagslöst i ytterst knappa ekonomiska omständigheter och äro under nuvarande tryckta tider i ännu högre grad än eljest i behov av understöd. I regel torde de ock vara understödsberättigade redan från 1914 års början, och det måste anses vara stridande mot såväl lagens anda och mening som billighet och rättvisa, att många sådana sökande skulle behöva vänta kanske ett stycke in på nästa år, innan utbetalningen kunde börja.

Styrelsen inser väl, att invändningar av formell natur kunna anföras mot den föreslagna anordningen. Enligt styrelsens uppfattning föreligger emellertid här ett undantagstillfälle, som kräver undantagsåtgärder. Någon sådan anhopning av ett stort antal ansökningar torde icke framdeles förekomma och ej heller en sådan tidsödande behandling av ansökningarna, som nu är nödvändig på grund av pensionsnämndernas ovana vid arbetet.

Den ekonomiska ställningen i landet gör den långa väntetiden ännu svårare att bära för understödssökandena.

Under de säregna förhållanden, som här otvivelaktigt föreligga, synes det styrelsen vara oriktigt att låta de betänkligheter, som kunna anföras mot förslaget, utgöra hinder för tillgodoseendet av de understödssökandes berättigade krav att så snart som möjligt erhålla sina understöd.

Godkännes styrelsens förslag, skulle styrelsen redan under de närmaste veckorna vara i tillfälle att låta större delen av de personer, vilkas ansökningar nu vila hos styrelsen, komma i åtnjutande av understöd.

Under åberopande av vad sålunda anförts får pensionsstyrelsen härmed i underdånighet hemställa, att, därest Eders Kungl. Maj:t skulle gilla styrelsens förevarande förslag, Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition förelägga riksdagen följande

Förslag

till lag angående rätt för pensionsstyrelsen — — — — —
— — — — — genast i kraft.

Vid ärendets behandling av pensionsstyrelsen hava av de till styrelsens biträde förordnade sakkunniga närvarit herrar Branting och Kvarnzelius, och hava de förklarar sig biträda styrelsens förslag.

Stockholm den 10 augusti 1914.

Underdånigst

ADOLF AF JOCHNICK.

O. F. Enbom.

Carl Broberg.

Hugo Elliot.

Erik Stridsberg.

Axel Telander.

Bilaga 2.

Förslag

till

Lag

angående rätt för pensionsstyrelsen att i viss omfattning interimistiskt bevilja understöd, som omnämnes i 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.

1 §.

Sedan pensionsnämnd i den ordning, 30 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 bestämmer, förklarat sökande äga rätt till understöd, som i 33 § samma lag sägs, samt bestämt storleken av den årsinkomst, som skall läggas till grund för beräkning av understödets belopp, må pensionsstyrelsen i de fall, där styrelsen prövar förhållandena sådant medgiva, i avvaktan på ärendets slutliga prövning interimistiskt bevilja understöd.

2 §.

Beslut om interimistiskt understöd må utan föregående föredragning fattas av en av pensionsstyrelsens ledamöter, och skall understödet bestämmas med ledning av pensionsnämndens beslut samt övriga i handlingarna förekommande uppgifter. Understödet må icke sättas till högre belopp än det, som enligt lag skall utgå med hänsyn till storleken av den av pensionsnämnden fastställda årsinkomsten.

3 §.

I enlighet med denna lag beviljat understöd skall upphöra att utgå efter därom av pensionsstyrelsen given föreskrift.

Den, som erhållit dylikt understöd, kan icke kännas skyldig återbära, helt eller delvis, vad till honom utbetalats.

4 §.

Vad i denna lag stadgas äger tillämpning endast i fråga om ansökningar av sådana personer, som senast den 10 augusti 1914 av pensionsnämnd förklarats äga rätt till understöd enligt 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Denna lag träder genast i kraft.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den
11 augusti 1914.*

Närvarande:

Justitieråden THOMASSON,
SVEDELIUS,
Regeringsrådet THULIN,
Justitierådet friherre LEIJONHUFVUD.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över civil-
ären den, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 augusti
1914, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det
ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, inhämtas över upprättat för-
slag till lag angående rätt för pensionsstyrelsen att i viss omfattning in-
terimistiskt bevilja understöd, som omnämnes i 33 § i lagen om allmän
pensionsförsäkring den 30 juni 1913.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet
av extra ledamoten i pensionsstyrelsen Hugo Elliot.

Lagrådet yttrade:

Att mot den föreslagna lagstiftningen möta vissa betänkligheter av
principiell betydelse, lär icke kunna bestridas. Med den föreslagna an-
ordningen kan ock endast i ofullständig mån vinnas den avsedda förmå-
nen för understödssökandena. Av de inkomna ansökningarna äro enligt
lämnade uppgifter flera tusen av pensionsstyrelsen remitterade för upplys-
ningars inhämtande eller återförvisade till pensionsnämnderna. I fråga om
dessa, vilka dock i regel äro de tidigast inkomna och där sökandena alltså
längst fått avvakta understödets utanordnande, erbjuder den provisoriska
lagen icke några fördelar. Innan handlingarna återkomma, varmed mången
gång dröjer lång tid, kan i dessa ärenden intet åtgöras och i den mån,
handlingarna åter bliva för pensionsstyrelsen tillgängliga, torde i regel

slutlig prövning ske. Då vidare många olika personer var för sig skulle träffa avgörandet om provisoriskt understöd, lärar icke kunna emotses, att detta kommer att äga rum efter enhetliga principer. Den ökning av arbetet för pensionsstyrelsen, som den föreslagna lagen måste föranleda, kommer i sin ordning att verka dröjsmål med avgörandet av ansökningar, på vilka lagen icke skulle äga tillämpning.

Med hänsyn till de säregna förhållanden, som vid frågans bedömande äro att beakta, och då genom förslaget antagande avsevärd hjälp skulle beredas ett betydande antal understödssökande, finner emellertid lagrådet sig icke böra avstyrka förslaget.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 au-
gusti 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anmälde lagrådets den 11 innevarande augusti avgivna utlåtande över det till lagrådet remitterade förslaget till lag angående rätt för pensionsstyrelsen att i viss omfattning interimistiskt bevilja sådant understöd, som omnämnes i 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913.

I anledning av vad i saken förekommit anförde departementschefen följande:

»I likhet med lagrådet finner jag väl, att vissa anmärkningar kunna framställas emot den av pensionsstyrelsen föreslagna anordningen. Då emellertid syftet med förslaget synes mig vara synnerligen behjärtansvärt och anmärkningarna mot detsamma icke äro av alltför stor betydelse, anser jag mig lika litet som lagrådet på denna grund böra avstyrka bifall till pensionsstyrelsens hemställan, detta så mycket mindre som med tillämpande av berörda anordning, enligt vad pensionsstyrelsen upplyser,

sammanlagda kostnaden för understöd under år 1914 i allt fall kan antagas komma att understiga den beräknade. Det starkaste skälet för bifall till den gjorda framställningen ligger enligt min mening emellertid i den av pensionsstyrelsen framhållna omständigheten, att så gott som samtliga de personer, vilka skulle komma i åtnjutande av provisoriskt understöd, leva i ytterst knappa ekonomiska omständigheter och därför äro i trängande behov av understöd. Från billighetssynpunkt synes det mig därför vara i hög grad motiverat att genom den nu föreslagna anordningen möjliggöra för pensionsstyrelsen att utan eljest oundvikligt långvarigt uppskov bereda denna talrika grupp av verkligt behövande personer det understöd, varom här är fråga. Det må erinras, att ifrågavarande understödssökande beräknas uppgå till det avsevärda antalet av ungefär 27,000 personer. På grund av de särskilda undantagsförhållanden, vilka nu råda, tvekar jag således ej att förorda förslaget.

Lagrådet har uttalat farhåga för, att, då många olika personer, d. v. s. olika ledamöter av pensionsstyrelsen, var för sig skulle fatta beslut om ifrågavarande provisoriska understöd, avgörandet icke skulle komma att äga rum efter enhetliga principer. Denna anmärkning synes mig emellertid icke böra tillmätas vidare betydelse, då man med säkerhet torde kunna förvänta, att, innan arbetet med behandlingen av frågor om provisoriska understöd tager sin början, pensionsstyrelsen kommer att fastställa vissa linjer, efter vilka avgörandet bör ske. Därvid synes mig regeln böra bliva den, att provisoriskt understöd beviljas, så snart av handlingarna framgår, att pensionsnämndens beslut icke står i bestämd strid mot pensionsförsäkringslagen.

Det av pensionsstyrelsen framlagda förslaget har jag låtit undergå viss formell omredigering, som dock icke i sak innebär någon ändring av detsamma.»

Departementschefen uppläste härefter det sålunda omarbetade lagförslaget samt hemställde, att detsamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Alve.